

УДК 792.83:793.33

*Ветринська А. В.,
здобувач Київського національного університету культури і мистецтв*

СТИЛІ В СУЧАСНІЙ ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ПРОГРАМІ СТАНДАРТИЗОВАНИХ БАЛЬНИХ ТАНЦІВ

У статті проаналізовано процес виникнення та еволюції сучасних виконавських стилів європейської програми бальних танців, а також роль перших танцювальних асоціацій у їх становленні.

Ключові слова: бальний танець, європейська програма, стиль виконання, танцювальні асоціації.

В статье проанализирован процесс возникновения и эволюции современных исполнительных стилей европейской программы бальных танцев, а также роль первых танцевальных ассоциаций в их становлении.

Ключевые слова: бальный танец, европейская программа, стиль исполнения, танцевальные ассоциации.

The article analyzes the origin and evolution of the modern International Ballroom's performance styles, and the role of the first dance associations in their formation.

Key words: ballroom dance, European program, performance style, dance associations.

Сучасний вигляд європейської, або стандартної, програми бального танцю є результатом більш ніж столітнього процесу еволюції. Оскільки бальний танець розвивався одночасно в різних культурних середовищах, з часом виникли стилістичні розбіжності. Із кінця ХХ ст., коли переможцями світових змагань уперше стають не англійці, а італійці, увагу суддів і глядачів привертає відмінність їх інтерпретації танцю. Це зумовило виникнення дискусії щодо двох виконавських стилів – англійського та італійського.

Теоретичну базу досліджень у сфері бальної хореографії становлять фундаментальні праці таких авторів як Г. Говард [3], А. Мур [6], Г. Дені та Л. Дасвіль [4], Дж. Херн [8], у яких розкрито питання техніки виконання фігур окремих танців. Активний розвиток бальних танців, що відбувається упродовж останніх десятиліть, викликав гостру необхідність більш об'ємного вивчення танців і діяльності танцюристів. У 2009 р. було видано працю М. Вінкельхауса [1], у якій детально описано різні аспекти життя та діяльності танцюристів. Спроби розкрити такі поняття як стиль, манера, ампуа та образ у бальній хореографії останнім часом почали з'являтися у наукових публікаціях таких авторів як М. В. Сахно, О. В. Просьолков, однак досі немає жодної фундаментальної праці, в якій було б детально описано, проаналізовано та зіставлено сучасні стилі виконання. Значення стилю в хореографії описується як характерна манера виконання, сукупність рис, прийомів тієї чи іншої школи, а також індивідуальних особливостей виконавця [2].

Мета статті – виявити ознаки виконавських стилів європейської програми стандартизованих бальних танців, а також висвітлити історію їх появи.

Наприкінці XIX ст. почався процес стандартизації, у результаті якої утворився, так званий, англійський стиль. Ключову роль у його появі відіграли перші асоціації вчителів бального танцю, що виникли в Англії, звідти походить і назва самого стилю. Асоціаціями було розроблено основні концепції функціонування сучасної виконавської моделі, унормовано фігури, встановлено відповідні музичні розміри і навіть визначено необхідну площу «паркету». У результаті їх діяльності виник поділ на аматорський і професійний підходи до бального танцю. Із плином часу відбулася селекція, результатом якої стало виокремлення десяти танців, з яких складається сучасна конкурсна програма. Спочатку до неї увійшли п'ять «європейських» танців, а саме повільний вальс, танго, віденський вальс, повільний фокстрот і квікстеп, а наприкінці 40-х рр. XX ст. її доповнили ще п'ять «латиноамериканських» танців: ча-ча-ча, самба, румба, пасодобль і джайв.

Першими організаціями стали Британська асоціація вчителів бального танцю, заснована у 1892 р., Альянс Сполученого королівства (1903), а також Імперське товариство (1904) [5]. Загальний інтерес до бального танцю існував також в інших країнах, що призвело до необхідності проведення Першого чемпіонату світу, який було організовано Камілем де Реналем 1909 р. у Парижі. На цьому чемпіонаті танцюристи змагалися лише з чотирьох видів танців: Boston, Tur Key Trot, One-step і Tango. Пізніше, у 1922 р., Каміль де Реналь уже спільно з газетою «The Dancing Times» провів напівофіційний Чемпіонат Світу в Лондоні. Його переможцем став Віктор Сильвестр, який згодом став керівником танцювального оркестру, організатором танцювальних шоу-програм на телебаченні й автором книг про бальні танці [9].

У той час програма бальних танців відрізнялася від сучасної і передбачала вищезазначені танці, такі як one-step, two-step та інші, об'єднані загальною назвою «sequence dance», тобто танці з фіксованою композицією. Фокстрот, який виник 1912 р. в США, вперше було показано в Імперському суспільстві в Лондоні 1914 р. А повністю його було стандартизовано, разом з вальсом і танго, в 1921 р. Саме цей період став формотворчим для англійського стилю виконання бальних танців. Завдяки англійським учителям, танці широко поширювалися по всьому світі. У 20–30-х рр. XX ст. з'явилися перші талановиті виконавці бальних танців. Зокрема, Джозефін Бредлі, Філіс Хейлор, Віктор Сильвестр, Алекс Мур, Т. Палмер і Е. Споурт, С. Фармер і А. Роскоу та багато інших, які зробили значний внесок у модернізацію рухів і створення техніки виконання англійського стилю. Щоб розкрити сутність еволюції англійського стилю, слід зазначити, що на ранньому етапі навіть стійка значно відрізнялася від сучасної, мала природній вигляд із розслабленими ліктями, без витягнутості. Поступово до вальсу увійшов свей (нахил), урізноманітнивши незмінну вертикальну позицію. Знаковою подією стало впровадження контакту у стегнах. Із розвитком конкурсів танцюристи, прагнучи виділитися серед інших, почали прискорювати рухи, у танго з'явився різкий поворот голови. Поступово відбувалося ускладнення хореографії, а стійка ставала дедалі ширшою. Квікстеп також ставав більш ексцентричним, що було зумовлене в основному бажанням отримати схвалення глядачів. У середині XX ст. виконання варіації вимагало вже значного простору, через що бальні танці почали виконуватися лише на

великих танцювальних майданчиках. Особливо різких змін бальні танці зазнали, коли змагання набули сучасної форми з відбірковими турами. Тоді, щоб залишитися на паркеті, а тим паче отримати першість, стало необхідно виділятися серед інших танцюристів [10].

Чемпіонати світу 20–30-х рр. ХХ ст. та численні конкурси в різних країнах створили підґрунтя для організації Блекпульського танцювального фестивалю (Блекпул – курортне місто на північному заході Англії), який став живою легендою бального світу. Перший фестиваль відбувся у 1921 р. і, починаючи з цього часу, став проводитися щорічно (перерва в кілька років випала на часи Другої Світової війни). За роки свого існування він перетворився на відкритий чемпіонат світу, і нині Блекпульський фестиваль залишається найпрестижнішим турніром для танцюристів усього світу [9].

Велику роль у розвитку конкурсного бального танцю ХХ ст. відігравав англійський журнал «The Dancing Times», редактором якого був Філіп Річардсон. За його ініціативою у 1929 р. було створено організацію, яка об'єднала асоціації вчителів бальних танців – Official Board of Ballroom Dance (OBBD). OBBD, а також спілки вчителів в інших країнах популяризували й розвивали конкурсний танець. Вони визначили стандарти виконання, створили систему медальних тестів, проводили іспити для вчителів, а також регулярні сесії конгресів для поширення інформації. Перший світовий конгрес вчителів бального танцю, який було організовано професійними організаціями, пройшов у 1948 р. у межах Блекпульського фестивалю. Відтоді щороку кращі педагоги та танцюристи світу виступають з лекціями на цьому найбільш представницькому педагогічному форумі.

Одночасно зі створенням професійних організацій у світі, здебільшого в Європі, йшов процес об'єднання танцюристів-аматорів у клуби та національні аматорські організації. У 1935 р. на зборах в Празі було створено першу Міжнародну федерацію танцюристів-аматорів (FIDA) [8]. До неї увійшли аматорські асоціації Австрії, Англії, Німеччини, Голландії, Франції, Швейцарії, Чехословаччини та Югославії. Пізніше до них приєдналися асоціації країн Балтії, Бельгії, Італії, Канади та Норвегії. Першим президентом було обрано Франца Бюхлера з Австрії.

У 1936 р. в Бад Нойхейме (Німеччина) пройшов Перший чемпіонат світу серед аматорів, в якому взяли участь танцюристи з п'ятнадцяти країн і трьох континентів. Друга Світова війна перервала роботу цієї організації. Її було відновлено у 1953 р. з ініціативи семи країн, до яких у 1955 р. приєдналися ще три.

Для розвитку бальних танців важливим виявився вихід у світ у 30-ті рр. ХХ ст. перших теоретичних книг. Фундаментом англійської школи виконання танців європейської програми став перший підручник під назвою «Ballroom Dancing» 1936 р., написаний британцем Алексом Муром, де було описано фігури всіх танців міжнародної програми. Його аналіз техніки й розробка методики викладання важко переоцінити. Проте не обійшлося і без критичних зауважень, у відповідь на які Мур відповідав сталою, класичною фразою: «Запишіть це». У тому ж році вийшла книга Віктора Сильвестра і Філіпа Річардсона «The Art of Ballroom». З кінця 30-х рр. ХХ ст. в Англії видаються два журнали «Ballroom Dancing Times» і «Alex Moore Monthly Letter Service». Останній мав вагомое значення для розвитку методичної роботи педагогів і популяризації бальних танців в усьому світі.

СТИЛІ В СУЧАСНІЙ ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ПРОГРАМІ СТАНДАРТИЗОВАНИХ БАЛЬНИХ ТАНЦІВ

Надалі Алекс Мур випустив ще три книги: у 1948 р. «Переглянута техніка стандартних танців» і «Основні фігури стандартних танців», у 1950 р. «Стандартні варіації».

Із розширенням програми бальних танців і включенням до неї латиноамериканських танців, конкурси стали проводитися за кількома напрямками: європейською програмою (колишня назва – «бальні танці»), латиноамериканською програмою та десяти танців, що включає в себе танці обох програм. На той час у танцюристів ще не було чітко вираженої спеціалізації в якійсь одній програмі. Спеціалізація відбулася лише в середині 70-х рр. ХХ ст.

Організаційна структура бальних танців продовжувала вдосконалюватися, 22 вересня 1950 р. в Единбурзі було утворено міжнародний орган, що об'єднує професійні організації різних країн – International Council of Ballroom Dancing (ICBD). У 1956 р. любителі, як і професіонали, створили аналогічний міжнародний орган – International Council of Amateur Dancers (ICAD). Так, наприкінці 50-х рр. ХХ ст. танцювальний світ отримав те організаційне оформлення, яке існує дотепер.

Конкурсна система продовжувала розвиватися й, окрім блекпульського фестивалю, почали проводитися й інші. Наприклад, у 1953 р. вперше свій майданчик танцювальним парам надав знаменитий концертний зал в Лондоні – Royal Albert Hall. Тут одна з найбільш відомих чемпіонок минулого і не менш відомий педагог – Елса Уеллс почала щорічно проводити свій конкурс International.

50–60-ті рр. ХХ ст. – це епоха таких танцювальних пар як Гаррі і Дорін Сміт-Гемпшир, Льон Скрівенер і Нелі Дуган, Соні Біннік і Салі Брок, Білл і Боббі Ірвін, Уолтер Лейерд і Лорейн, Боб Берджес і Дорін Фрімен, Пітер Егльтон і Брендра Уінслейд, Карл Броер і Урсула Прагер (ФРН), Рудольф і Міхтільд Трауц (ФРН) [5].

У 80-ті рр. ХХ ст. система турнірів доповнилася іншими конкурсами, які стали помітним явищем в танцювальному світі. Це UK (United Kingdom Championships), що проводиться в Борнемут (Англія) і US Open (United States Open), що проводиться в Майамі (США).

У 90-х рр. ХХ ст. яскраво заявила про себе італійська школа виконання. Відмінність манери рухів італійських пар примусила звернути на себе увагу. Так, у зв'язку зі змінами бачення бального танцю, авторами яких є італійські танцюристи, бальний світ зіткнувся з феноменом появи другого «стилю» – італійського. Таким чином почали розрізняти вже два стилі – англійський та італійський. Відомими представниками італійського стилю того часу були такі пари як Массімо Джіорджіане і Алессія Манфердіні, Вільям Піно і Алессандра Бучареллі, Фабіо Селмі і Симона Фанчеллі та інші. Завдяки цьому почав набувати популярності відкритий чемпіонат Італії (Italian Open), що проводиться з 1983 р. [5].

Отже, на сучасному етапі розвитку бальної хореографії, умовно існує дві школи: англійська та італійська. Англія мала виняткову роль у розробці програми міжнародного стандарту, включаючи техніку виконання і визначення характеру європейських танців.

Завдяки тому, що ця програма негайно була прийнята світовою спільнотою, а міжнародні конкурси стали популярною формою її поширення по всьому світі, англійська школа, по суті, відразу ж стала наднаціональною. А відповідно інновації в

бальній хореографії носять характер особистісних внесків світової еліти бального танцю. На цьому тлі італійські новації, що торкнулися ключових моментів музично-хореографічної взаємодії в бальному танці, вже можуть розглядатися як особливості стильової течії. Однак на відміну від існуючої системи школи, родоначальником якої була Англія, італійська школа ще не досягла рівня узгодженої в усьому системи, об'єднаною певною художньою ідеєю.

Фіналістка Блекпульського фестивалю бального танцю 2007 р., призерка багатьох міжнародних турнірів, тренер і суддя багатьох міжнародних та українських змагань Лін Марінер зазначила, що, на її думку, можна назвати певного танцюриста представником одного зі стилів, таким чином Арунас Біжокас є представником англійського стилю, в той час як Мірко Гоццолі – італійського. Лін мала досвід партнерства як з англійцями, так і з італійцями, тому вважає, що технічна школа виконання у них однакова, а відмінність полягає у прояві ментальної сфери – емоційному забарвленні рухів танцюристів на паркеті.

Юлія Спесивцева є неодноразовою переможницею багатьох міжнародних змагань, срібною медалісткою європейського чемпіонату, фіналісткою світового чемпіонату з бальних танців європейської програми професіоналів WDC, ставить акцент на технічному аспекті виступів танцюристів. За її словами, англійці, будучи консервативними, більше уваги приділяють техніці виконання: окремо розглядають і розучують рухи стоп, ніг, стегон, корпусу. Італійці, у свою чергу, використовуючи набуті знання з техніки, намагаються їх синтезувати та вибудувати чітку систему знань.

На підставі спостережень, перегляду численних відеозаписів із парами представників певного стилю (відео змагань, виступів, шоу-номерів, навчальних матеріалів), читання наукових публікацій з теми, вивчення матеріалів інтернет-форумів, де обговорюються питання сучасного функціонування та розрізнення стилів у бальних танцях, а також спілкування з провідними танцюристами сучасності, можемо стверджувати, що нині існують два стилі європейської програми стандартизованих бальних танців – англійський та італійський. Перший, тобто сучасний англійський стиль виконання, формувався упродовж усього ХХ ст. і несе в собі єдину школу техніки виконання, тобто цілий ряд технічних особливостей, наприклад, система кроків у фігурах.

Стиль, який майже до кінця ХХ ст. вважався міжнародним і функціонував як єдиний є сучасним англійський стилем. Італійський, у свою чергу, сформувавшись на основі єдиного міжнародного стилю, увібравши в себе особливості темпераменту виконавців, та, змінившись під впливом фізичних і культурних чинників, заявив про себе в кінці ХХ ст. Однак вважати його цілковито самостійним і протиставляти англійському є не зовсім доцільно, оскільки техніка виконання усіх танців стандартної програми єдина, а відмінності мають лише частковий характер. Тим не менш на сучасному етапі розвитку бальних танців ми можемо порівнювати обидва стилі і поряд зі спільними рисами маємо ряд відмінних. Англійському стилю притаманні елегантність, консервативність, підкресленість ліній, простота, благородність, вишуканість манер, що проявляється у виконавчому стилі та в характері танцювального образу, в той час як італійський стиль характеризується перенасиченістю ускладнених рухів, збільшенням свеїв, ускладненням

хореографії різноманітними кидками, незвичними позуваннями, синкопованістю ритмів, прискоренням рухів, що робить його більш емоційним, видовищним і навіть епатажним.

Якщо розглядати фізіологічні особливості представників обох стилів, то англійці вирізняються вищим зростом, що впливає на їх рухи, адже від довжини ніг залежить ширина кроків, а від неї залежить цілий спектр виконавських особливостей. У той же час вищу швидкість рухів і «маневреність» представників італійського стилю зумовлює їх невисокий зріст.

Саме відмінність італійців, а також видовищність їх виступів у поєднанні з високим рівнем володіння технікою дали можливість представникам італійського стилю створити конкуренцію класичній технічності англійців.

На думку Вільяма Піно, одного з перших представників італійського стилю, Батьківщина дуже впливає на танцюристів і відрізняє їх один від одного [7].

Розглядаючи статистику переможців найбільш масштабніших міжнародних змагань упродовж історії існування конкурсного бального танцю, тобто з 1922 р. і дотепер, бачимо, що в категорії «професіонали» перемагали здебільшого англійці, і лише у 2000 р. першість отримали італійці.

Через те, що танцювальне мистецтво надалі стрімко розвивається, зазнає впливу тенденцій загального розвитку суспільства, вдосконалюється танцювальна техніка, з'являються нові фігури, поліпшується образ, отже, процес розвитку обох стилів триває. Не виключено, що з часом теоретики танцю почнуть розглядати поряд із англійським та італійським інші стилі.

Отже, не дивлячись на те, що технічна основа обох стилів єдина, спостерігаючи за виступом окремої пари, можна точно віднести її до англійського або італійського стилю.

Різниця проявляється в характерах танцюристів: англійці відрізняються консервативним підходом, а італійці емоційністю. Англійці більше уваги приділяють техніці виконання: окремо розглядають і розучують рухи стоп, ніг, стегон, корпусу. Італійці, у свою чергу, використовуючи набуті знання з техніки, намагаються їх синтезувати та винайти нові підходи.

Техніка пар-представників англійського стилю характеризується плавністю рухів, великою довжиною кроків, використанням більшої кількості базових фігур. Їх хореографія насичена вишуканими лінійними фігурами (наприклад, ланч). Представники англійського стилю, як правило, мають високий зріст, що безпосередньо впливає на характер їх рухів. Пари-представники італійського стилю характеризуються більшою різкістю рухів, що може проявлятися навіть у вальсі. Хореографія перенасичена синкопованими ритмами і перевантажена ускладненими фігурами, застосовується велика кількість поворотних рухів; часто використовуються кидки ніг або ронди, причому як партнеркою, так і партнером. На противагу англійцям, італійці відрізняються відносно низьким зростом, що сприяє динаміці переміщень по паркету.

Література:

1. Винкельхаус М. *Танцуем по максимуму = Dance to your maximum : посіб. по спортивному танцю для практикуючих танцюров / М. Винкельхаус. – Київ : Основа-Принт, 2009. – 336 с.* 2. Германов В. Г. *Танцевальный словарь : танци балов и дискотек /*

СТИЛІ В СУЧАСНІЙ ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ПРОГРАМІ
СТАНДАРТИЗОВАНИХ БАЛЬНИХ ТАНЦІВ

В. Г. Германов. – Уфа : Аста, 2009. – 450 с. 3. Говард Г. Техника европейских танцев / Г. Говардпер ; пер. с англ. – Москва : Артис, 2003. – 256 с. 4. Дени Г. Все танцы / Г. Дени, Л. Дассвиль ; пер. с фр. Г. Богдановой, В. Ивченко. – Київ : Музична Україна, 1987. – 336 с. 5. Кто есть кто в современной культуре : эксклюзивные биографии. У 2 вип. Вип. 2. / Межд. объединенный биограф. центр ; [авт. и сост. проекта: С. М. Семенов, В. Н. Калинин, Т. Н. Жданова и др. ; руководитель проекта и гл. редактор : С. М. Семенов]. – Москва, объединенный биограф. центр ; МК- Периодика, 2007. – 736 с. 6. Мур А. Бальные танцы / А. Мур ; пер. с англ. – Москва : Астрель, 2003. – 320 с. 7. Спортивні танці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ballrooms.su/publ/3-1-0-187> 8. Hearn G. Advanced Standard Ballroom Figures / G. Hearn. – England, 2004. – 243 p. 9. IDSF History [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dancesport.lv/eng/knowledge/facts/idsfhist.htm> 10. How It All Started [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.worlddancesport.org/WDSF/History/How_It_All_Started